

Kwestie Wijers vooral pijnlijk voor de minister van Financiën

Jaap van Manen

Het uitlekken van gegevens uit het belastingdossier van minister Wijers zal bij veel belastingbetalers, die in goed vertrouwen jaarlijks opgave doen van hun inkomen en hun verplichtingen, onrust hebben veroorzaakt. Salarissen, alimentatieverplichtingen en bijzondere medische kosten houden we graag geheim. Van belastinginspecteurs verwachten we, net als van artsen en accountants, dat zij zorgvuldig omgaan met datgene wat wij hun toevertrouwen.

Met de invoering van de Wet Persoonsregistratie in 1988 heeft de overheid bewezen het vraagstuk van de privacy serieus te nemen. Dat was op zich niet nieuw want geheimhouding van persoonlijke gegevens heeft van oudsher een grote betekenis, zowel in onze cultuur als in onze wetgeving. Geheimhouding is een dure plicht van velen: de overheid, het onderwijs, de banken, de beoefenaren van beroepen: de plicht geldt voor bijna iedereen.

Geheimhouding is geen eenvoudige zaak. Deze plicht kan strijdig zijn met andere eisen waaraan mensen en organisaties moeten voldoen. Zo kunnen geheimhouding en controle op gespannen voet staan: denk aan de koppeling van gegevens uit de sociale verzekeringen, de belastingdienst en andere uitvoeringsorganen. Geheimhouding en opsporing respectievelijk vervolging kunnen ook met elkaar strijdig zijn: denk aan het verschoningsrecht van advocaten of predikanten. In heel veel organisaties is er een spanning tussen de behoefte aan efficiënt werken en geheimhouding. Geheimhouding van gegevens die zijn opgeslagen in dossiers, zoals de gegevens van de heer Wijers, vraagt namelijk om een beveiliging die vergelijkbaar is met de

beveiliging van bezittingen zoals juwelen, geld of waardevolle postzegels.

Waar organisaties werken met vertrouwelijke gegevens heeft de leiding de verantwoordelijkheid er voor zorg te dragen dat deze gegevens zorgvuldig worden opgeslagen en dat voor de toegang tot deze gegevens strenge procedures bestaan. Dat betekent dat de dossiers in een gesloten magazijn moeten worden opgeborgen met een chef die weet wie welke gegevens mag hebben (per dossier vaak niet meer dan vier of vijf mensen) en die zorg draagt voor een registratie van dossiers die tijdelijk in behandeling zijn bij één van die personen. Waar sprake is van elektronische dossiers (in de computer) kan worden gewerkt met een systeem van wachtwoorden (vergelijkbaar met pincodes). Hierboven heb ik maar een paar maatregelen genoemd, maar er is veel meer wenselijk en mogelijk en er zijn organisaties die zeer vergevorderd zijn met de doorvoering ervan.

In toenemende mate worden bestuurders en toezichthouders zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij hebben voor wat zich in hun organisaties afspeelt. Het handelen van ondergeschikten, of het nou betreft wanbeleid, fraude, omkoping of het schenden van de geheimhoudingsplicht, dient door ministers, directeuren van ondernemingen en commissarissen te worden voorkomen. Natuurlijk kunnen zij niet alles

Prof. Drs. J.A. van Manen RA, vennoot bij de maatschap Coopers & Lybrand en hoogleraar Accountantscontrole aan de Rijksuniversiteit Groningen.

voorkomen. Zelf kunnen zij niet alle dossiers in hun werkkamer opslaan. Van de minister van Financiën kunnen wij niet verwachten dat hij persoonlijk toezicht houdt op de dossiers van alle belastingbetalers. Wel vragen wij van bestuurders en toezichthouders dat zij een goed systeem van interne controle in het leven roepen en toezien op de goede werking daarvan.

Op het gebied van de beveiliging van gegevens zijn goede procedures voorhanden. Het is een relatief kleine moeite dergelijke procedures op maat te schrijven voor de belastingdienst. Het invoeren daarvan zal tijd en geld kosten maar is dunkt mij een daad van zorgvuldigheid die moeilijk achterwege kan blijven. Een periodieke

doorlichting van de belastingdienst, met behulp van vragenlijsten, interviews en waarnemingen ter plaatse kan één en ander completeren. Dat laatste kan misschien worden uitgevoerd door de Algemene Rekenkamer. Maar eerst is het gewenst dat de minister van Financiën aangeeft of de geheimhouding van gegevens door hem wordt gegarandeerd. Bij de beantwoording van die vraag is vooral van belang of het uitlekken van de gegevens van Wijers een incident is of een symptoom. Als de minister van Financiën niet kan aantonen dat de interne controle bij de belastingdienst voldoet aan de daaraan te stellen eisen, dan is het uitlekken van het dossier Wijers aan hem toe te rekenen. Een interessant probleem voor het Kabinet en de Kamer.